

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Ліу Мінг

**«Формування навичок музично-інтонаційного мовлення у майбутніх
учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки»,**

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії

у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 014 Середня освіта

(Музичне мистецтво)

Ступінь актуальності обраної теми. Сучасні напрями в мистецькій освіті зосереджені на питаннях професійного становлення, особистісного розвитку кожного фахівця, формуванні його унікальної освітньої траєкторії та вдосконаленні навичок. Законодавство України наголошує на важливості компетентнісного підходу, що передбачає набуття практичних умінь і якостей, необхідних для майбутньої професійної діяльності. Вчитель музичного мистецтва має досягати високого рівня музичної майстерності, розвивати професійні здібності та забезпечувати якісну музичну освіту молоді, враховуючи її індивідуальні психологічні особливості. Крім того, він повинен володіти музично-виконавськими навичками, вміти передавати культуру звукового вираження через голос або гру на інструменті.

Як слушно зазначає автор, учителі музичного мистецтва потребують досконалого володіння навичками музично-інтонаційного мовлення, адже саме від них залежить формування естетичної культури школярів, розвиток їхніх творчих інтересів і потреб, а також збереження здорового музичного сприйняття. Вони мають бути готові до відтворення видатних творів світового музичного мистецтва, передаючи їхню глибину та художню цінність.

З огляду на це, дисертаційне дослідження Ліу Мінг, як спроба дослідити актуальну проблему досягнення високого компетентнісного рівня майбутніх учителів музичного мистецтва, які спроможні презентувати кращі зразки музичного мистецтва на фортепіано своїм слухачам, учням

загальних закладів середньої освіти, є актуальним та значущим для вітчизняної музично-педагогічної освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукова обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, не підлягає сумніву, оскільки їхня достовірність підтверджена як теоретичними розрахунками, так і практичними результатами проведеного дослідження.

Структура дисертаційної роботи є чіткою та логічною, включаючи вступ, три розділи з висновками до кожного з них, а також загальні висновки. Додатки, які доповнюють роботу, значно сприяють кращому розумінню змісту, деталізують результати дослідження та підсилюють його наукову цінність.

Загальний обсяг дисертації складає 235 сторінок, з яких основного тексту 178 сторінок, що відповідає вимогам МОН до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Робота містить анотації українською та англійською мовами, зміст яких чітко висвітлює основні положення та результати дослідження.

У вступі обґрунтовано актуальність дисертаційного дослідження, визначено його мету та завдання, виконання яких сприяє її досягненню. Подані об'єкт та предмет відповідають заявленій меті та є узгодженими між собою. Охарактеризовано та викладено в логічній послідовності методи, що використані в процесі наукової роботи. Висвітлено наукову новизну та практичне значення дослідження, наведено інформацію щодо оприлюднення та апробації його результатів.

У першому розділі дисертантом здійснено глибокий аналіз теоретичних та практичних аспектів формування навичок музично-інтонаційного мовлення у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки, здійснено систематизацію основних понять, розроблено структурні компоненти музично-інтонаційного

мовлення. Так, координуючи між собою емоційно-мотиваційний, індивідуально-музичний, методико-технологічний та творчо-виконавський компоненти, дисертант цілісно охоплює означений феномен. З метою уникнення наукових розбіжностей щодо тлумачення ключового поняття, в роботі запропоновано його авторське визначення. Так, музично-інтонаційне мовлення майбутніх учителів музичного мистецтва автор розглядає як інтегровану якість розгортання музичної думки, що розкривається у стилістичній єдності всіх музичних характеристик, різноманітних співставленнях морфологічних, синтаксичних та лексичних елементів в процесі інструментального виконавства музичних творів у практиці роботи майбутнього вчителя музичного мистецтва із будь-якою слухацькою аудиторією.

У другому розділі визначено і обґрунтовано наукові підходи та принципи, методи, педагогічні умови формування досліджуваних навичок. Обґрунтовані принципи, методи й педагогічні умови реалізують найважливіші ідеї дослідження, які характеризують поетапність формування навичок музично-інтонаційного мовлення у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки, являють собою взаємопов'язані грані єдиного педагогічного процесу, розвивальний ефект якого зумовлено забезпеченням адекватних засобів реалізації, методів і прийомів.

У третьому розділі дисертації створено модель розвитку досліджуваного утворення, розкрито зміст експериментальної частини дослідження. Результативність функціонування моделі забезпечено охопленням широкого спектру векторів процесу фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Зокрема, розглянуто мету, етапи, компоненти, наукові напрями та принципи, критерії, педагогічні умови, засоби реалізації та результат процесу формування навичок музично-інтонаційного мовлення.

З метою діагностики рівнів сформованості навичок музично-

інтонаційного мовлення у майбутніх учителів музичного мистецтва розроблено систему критеріїв та показників, виявлено їх рівневу характеристику.

Дисертантом достатньо висвітлено процес реалізації педагогічних умов, розкрито зміст інноваційної компоненти, впровадженої в процес підготовки учнів експериментальної групи. Отримані результати педагогічного експерименту проаналізовано у кількісній та якісній площинах, матеріали унаочнено на графіках та подано в таблицях.

Результати, отримані здобувачем на кожному з етапів дослідження, стисло представлені у висновках до кожного розділу. Їх узагальнення подано у висновках до дисертації.

Таким чином, сформульовані здобувачем наукові положення, висновки і рекомендації є обґрунтованими, а дисертаційне дослідження Ліу Мінг виконане на належному науковому рівні.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій. Отримані здобувачем результати мають безперечну значущість для теорії та практики підготовки спеціаліста у вищих закладах освіти мистецької галузі. Найбільш вагомим положенням наукової новизни проведеного дослідження є теоретичне обґрунтування та розроблення здобувачем методики формування навичок музично-інтонаційного мовлення у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки у складі *наукових напрямів*: емоційної рефлексивності, психолого-педагогічного, музикознавчого, особистісно-креативного, індивідуального, полідіяльнісного; *принципів* (когнітивно-емоційної єдності, стильової адекватності, музично-слухової активності, знанієво-організаційного, творчої самостійності, інтегративного, множинно-варіативного, індивідуально-презентативного, універсалізації сприйняття); *методів*, серед яких на особливу увагу заслуговують: спостереження за звуковим оточенням; виразно-мовного інтонування; імпровізації з інтонуванням різних мотивів; слухового впливу; наочно-слухового

включення; лексичної цілісності музично-слухових образів, вибудованих в звуках кожного твору; занурення в сферу музичної семантики; застосування елементів «звуко-інтонаційного мовлення»; аналізу інтонаційних елементів музичного твору; аналізу елементів композиторського задуму та ін.; педагогічних умов (педагогічне керування процесом формування музично-інтонаційного мовлення; спонукання мотивації до музично-виконавської діяльності; активізація музично-слухового сприйняття різнобарвної інтонації (безсловесної та мовної); спонукання до набуття теоретичного та практичного досвіду розуміння й усвідомлення сутності музично-слухової інтонації).

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій обґрунтована результатами педагогічного експерименту, які переконливо свідчать про їх ефективність.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях. Основні результати дослідження висвітлено у 6 публікаціях автора, з яких 1 – у співавторстві. Із них: 3 – у фахових виданнях України, 3 – апробаційного характеру.

Видання та зміст публікацій відповідають державним вимогам до оприлюднення результатів дисертаційного дослідження, поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Позитивно характеризуючи дисертаційну роботу Ліу Мінг, висловимо такі зауваження та рекомендації:

1. У параграфі 1.1 авторка здійснює аналіз джерельної бази дослідження. На нашу думку, результати опрацювання наукової літератури виглядали б більш змістовно, якщо б дисертантка представила науковий доробок китайських учених у контексті означеної проблеми.
2. Розробляючи педагогічні умови і методи розвитку формування навичок музично-інтонаційного мовлення у студентів в процесі фортепіанної підготовки, цікаво було б ознайомитись з позицією

автора щодо існування компенсаційних механізмів фахової діяльності вчителя музичного мистецтва в таких ситуаціях, коли музично-інтонаційне мовлення виявляється не досить яскраво.

3. Характеризуючи дисертацію з погляду структурної побудови, констатуємо повноту розв'язання усіх завдань, доцільним бачиться чіткіше представлення узагальнених висновків щодо логіки їх розкриття.
4. На першому етапі формувального експерименту в розділі 3.2 ви пропонуєте цікаве завдання, яке спрямовано, у першу чергу, на виявлення студентами інтонаційних мовних характеристик, з метою подальшого порівняння їх із музичними інтонаціями фортепіанних творів. Ви пропонуєте заслухати літературні фрагменти, які читають Заслужений артист України Анатолій Нестерович Паламаренко, Ліна Костенко, а також проаналізувати мовно-інтонаційні елементи першої частини сонати Ф. Шуберта a moll, виявити інтонаційно-мовленнєві характеристики, в ноктюрні №3 Ф. Ліста, сонаті №6 (2 частина) Л. Бетховена, та інших творах зарубіжних композиторів. На нашу думку, було б цікавим також сконцентрувати увагу на прикладах композицій китайських композиторів та порівняти характеристики музично-мовного інтонування музики Китаю та України.
5. У тексті дисертації мають місце окремі огріхи редакційного характеру. Не вважаємо за потрібне їх коментувати, оскільки завдання опонента полягає у ґрунтовному аналізі наукової суті проблеми дослідження.

Висловлені зауваження і побажання мають рекомендаційний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження та не знижують його теоретичної і практичної значущості.

Дисертація Ліу Мінг є завершеною, оригінальною науковою працею, що має теоретичне та практичне значення для розвитку української

освітньої системи. Дослідження характеризується новими, раніше не захищеними положеннями, а отримані наукові результати розв'язують, у своїй єдності, актуальну проблему. Отже, зважаючи на викладене, вважаємо, що дисертаційна робота «Формування навичок музично-інтонаційного мовлення у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки» відповідає чинним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Ліу Мінг заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри інструментального
виконавства Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини

Тетяна ОЛІЙНИК

Підпис Т. І. Олійник засвідчую:

ректор Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини, доктор
педагогічних наук, професор

Олександр БЕЗЛЮДНИЙ